

РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.073 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» на підставі прилюдного захисту дисертації «Особливості та наслідки політики європейського мультикультуралізму (на прикладі Великої Британії)» за спеціальністю 052 «Політологія» 16 вересня 2022 року.

Филик Олег Зеновійович, 1979 року народження, громадянин України, освіта повна вища. У 2004 р. закінчив Тернопільську Академію Народного Господарства (Інститут міжнародного бізнесу та менеджменту) за спеціальністю «міжнародна економіка» і здобув ступінь бакалавра з міжнародної економіки. З 1999 по 2008 рік стажувався та навчався у London Business School–Academy of professional studies. У 2008 р. закінчив Тернопільський національний економічний університет і здобув ступінь магістра з міжнародної економіки. У 2009-2013 рр. навчався на заочному відділенні Інституту післядипломної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка і здобув ступінь бакалавра за спеціальністю “право”.

Працював журналістом, заступником директора телерадіокомпанії «Лан». У 2015 р. був обраний депутатом Стрийської міської ради. Працював радником першого заступника голови Львівської обласної ради, радником голови Миколаївської ОТГ, радником голови Золочівської районної ради. Засновник низки громадських організацій. З вересня 2019 р. по даний час навчається в аспірантурі кафедри політології Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів (заочна форма навчання). З 2020 р. викладач Європейського університету (м.Львів). На даний час перебуває в діючому підрозділі Збройних Сил України.

Дисертаційну роботу виконано на кафедрі політології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: Литвин Віталій Сергійович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Здобувач має 11 наукових публікацій за темою дисертації, з них 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Филик О. Особливості та моделі управління інтеграцією, культурним розмаїттям і політики мультикультуралізму в країнах Європи // *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2021. Вип. 37. С. 206–215.

2. Филик О. Політика мультикультуралізму в освіті: теоретичні особливості та практичні вияви у Великій Британії // *Регіональні студії*. 2021. № 25. С. 57–65.

3. Филик О. Проблемні аспекти та критика політики мультикультуралізму в

країнах Європи // *Регіональні студії*. 2021. Випуск 27. С. 69–76.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Романюк Анатолій Семенович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології Львівського національного університету імені Івана Франка, без зауважень.

2. Ротар Наталія Юріївна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1) По-перше, О. З. Филик стверджує, що «в українській політичній науці немає підготовлених і захищених спеціалізованих дисертаційних робіт з тематики мультикультуралізму – ані загалом, ані в окремих країнах світу» (с. 46). Підтримуючи автора в необхідності здійснення таких досліджень та формування відповідної наукової школи в політичній науці України, хочемо звернути увагу, що в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича функціонує Центр канадознавства, одним з пріоритетних напрямів діяльності якого є вивчення практик канадської політики мультикультуралізму. Зокрема, в дисертаційних дослідженнях, виконаних П. Катеринчуком, І. Макух-Федорковою, В. Макаром, В. Богатирець, О. Козачуком та іншими науковцями, проблема політики мультикультуралізму вивчається і в контексті федералізму, і в контексті формування моделі соціальної політики, і власне як окремий феномен (Богатирець В. В. Канадська багатокультурність: політичний досвід і суспільна практика (національний і глобальний виміри): автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.04, Чернівці, 2007).

По-друге, у виробленні та реалізації політики мультикультуралізму важлива роль належить діаспорам, які є водночас і цільовою групою такої політики, і потенційними суб'єктами її провадження. Цей аспект політики мультикультуралізму залишився осторонь дослідницького інтересу О. З. Филика, тож потребує уточнення його позиція щодо потенціалу, ролі та місця діаспор у циклі політики мультикультуралізму в різних країнах Європи, насамперед у Великій Британії.

По-третє, логіка кваліфікаційної наукової праці О. З. Филика побудована відповідно до позиціонування кейсу Великої Британії на європейському тлі, що вище вже було оцінено нами позитивно. Однак, часом складається враження, що Велика Британія, належачи до європейського політичного простору, не була членом Європейського Союзу. Відтак, потребує деталізація даного аспекту досліджуваної проблеми, хоча б у вимірі того, наскільки спільні європейські принципи розуміння мультикультуралізму суперечили британській національній моделі політики мультикультуралізму.

По-четверте, формулювання назв розділів та підрозділів, на нашу думку, стилістично мають бути більш компактними, часом складається враження, що висновки про ті чи інші чинники теорії та практики мультикультуралізму, їх роль та значення, співвідношення, вже закладені у назву, тобто, результат дослідження визначений наперед.

По-п'яте, хоча автор і не ставить перед собою завдання виокремлення європейського досліду та досвіду Великої Британії, що міг би використовуватися в

Україні, але перспектива набуття повноправного членства в ЄС актуалізує перед нашою державою необхідність вироблення стратегії політичної деталізації даної проблеми та розуміння прийнятної структури і обмежень політики мультикультуралізму. Тому вважаємо, що потребує конкретизації, які саме «узагальнення та висновки можуть бути прямо використані в подальшому розвитку проблематики управління соціальним і культурним розмаїттям» (с. 27) в Україні.

3. Монолатій Іван Сергійович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1) Автору варто було б чіткіше обумовити досліджуваний хронотоп у сенсі співвідношення власне Сполученого Королівства і Великої Британії. Зауважмо, що це видно у різних сюжетах дисертації (с. 3, 4, 7, 18, 19, 21, 22, 31, 39, 42, 48, 89, 90, 97, 183, 189), однак відсутня чітка конкретизація того, про яку частину країни і в якій мірі йдеться щодо політики європейського мультикультуралізму у Великій Британії і/або Сполученому Королівстві загалом, або щодо Північної Ірландії тощо.

2) Оскільки однією з центральних у дисертації за визначенням є проблематика ідентичностей, зокрема її теоретична площина (розділи 1, 3), вартувало повною мірою використати пропозиції сучасного литовського філософа ідей Леонідаса Донскіса щодо, по-перше, «збентеженої ідентичності» (“Troubled Identity”) і, по-друге, «проблемної ідентичності». Імплементування ідей Л. Донскіса у загальний контекст ідеологічних, громадянських, етнонаціональних аспектів політики мультикультуралізму, дало б змогу або підтвердити, або заперечити наявні у європейських філософії і соціології, теоретичні конструкти зазначеної тематики.

3) У контексті підрозділу 4.1. щодо дефектів, критики, кризи і/чи кінець політики мультикультуралізму у Великій Британії на тлі підготовки та реалізації її європейської дезінтеграції й практики управління соціальним і культурним розмаїттям в інших країнах Європи, до кінця не з'ясованою стала проблема власне суверенітету, як суто «британського», так і загальноєвропейського. Мабуть, вартувало підсилити авторський погляд на політику мультикультуралізму через акцентування на тому, як вона (її інститути і актори) можуть впливати на основи новітньої влади, осердям якої залишається принцип суверенітету. Зокрема, якщо йдеться про наслідки «Брекзиту», адже схожі завдання дисертант ставив перед собою (с. 20).

4) Дисертаційне дослідження «рясно» помержане згадками про колоніалізм та постколоніалізм у його різноманітних проявах у т. ч. й «британський колоніалізм», зокрема й у царині політики соціального і культурного різноманіття (с. 26, 38, 49, 55, 64, 71, 85, 92, 113, 140-142, 157, 188, 222). Проте ґрунтовнішого погляду вимагає проблема етнічної відчуженості, етнічної і расової ненависті (с. 95, 153, 170, 176, 179-180), що їх можна трактувати ще й маркерами європейського (у т. ч. й британського) мультикультуралізму, якщо йтиметься про мультикультурну освіту.

5) Деякі твердження автора є дискусійним та вимагають обґрунтування. Йдеться про можливість використання певною мірою особливостей управління соціальним і культурним розмаїттям у Великій Британії на тлі загальноєвропейського досвіду зокрема й в українську політичну дійсність (с. 3). В

цьому сегменті важливим доповненням і/або складової дисертації були б спеціально виокремлені рекомендації органам влади і державного управління України, що б засвідчило прогностичний потенціал роботи.

4. Вдовичин Ігор Ярославович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії політичної науки філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, надав позитивну рецензію (без зауважень).

5. Угрин Леся Ярославівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії політичної науки філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

Одночасно, на наше переконання, варто ґрунтовніше описати та впорядкувати теоретико-методологічні засади дослідження. Дисертант подає доволі широкий спектр наукових методів та теоретико-методологічних підходів, використаних в дослідженні мультикультуралізму, його теоретичних, ідеологічних і дискурсивних аспектів, політичних практик. Логічно було б спочатку окреслити та обґрунтувати теоретико-методологічні підходи до аналізу предмету дослідження, оскільки вони обумовлюють вибір методів. Можна також подумати про доповнення методологічної основи дослідження соціал-конструктивістським підходом, оскільки одним з ключових термінів дослідження є «ідентичність», «етнічність», «націоналізм». До того ж автор фактично використовує в тексті дискурс соціального конструктивізму – «сек'юритизація», «десек'юритизація», «реїфікація», «конструювання ідентичності», «конструювання мультикультуралізму» та ін. Ці зауваження не є принциповими, не применшують наукові здобутки автора та оцінки його роботи.

Загальна оцінка роботи і висновок. Дисертаційна робота **Филика Олега Зеновійовича** на тему «**Особливості та наслідки політики європейського мультикультуралізму (на прикладі Великої Британії)**» є самостійно виконаним, актуальним і структурованим науковим дослідженням, яке націлене на розв'язання поставленої мети – виокремленні, аналізі, структуруванні і систематизації особливостей концептуалізації, предметної сфери й охопюваності, еволюції, параметрів, детермінант і рамок становлення й розвитку, аспектів, контекстів, виявів, складових і наслідків (у тім числі переваг й дефектів) теорії, практики і політики мультикультуралізму у Великій Британії – як окремішньо, так і на загальноєвропейському тлі. Всі отримані здобувачем результати релевантні, цілісні, науково обґрунтовані та достовірні, оскільки вони підтверджуються відповідними та взаємодоповнюючими методами і методологією досліджень, які були застосовані у дисертації. Крім того, доволі багато висновків та положень дисертації мають як теоретичний і практичний характер, так і наукову новизну.

Головне наукове і теоретичне значення дисертації у тому, що її положення, змістовне наповнення, узагальнення і висновки можуть бути використані в дальшому розвитку проблематики управління соціальним і культурним розмаїттям, причому не лише у Великій Британії, а й в інших мультикультурних країнах Європи, в тому числі в Україні, навіть якщо вони не послуговуються політикою мультикультуралізму. Крім того, положення дисертаційної роботи можна

застосовувати в розвитку і створенні нових навчальних курсів у закладах вищої освіти України.

Основне ж практичне значення дисертації у тому, що її матеріали можуть бути застосовані для поліпшення законодавства та владно-управлінського процесу в тих чи інших країнах, зокрема в Україні, а також для управління соціальним і культурним розмаїттям в умовах сучасності. Крім того, політичний досвід Великої Британії з приводу управління культурним розмаїттям можуть взяти на озброєння політичні партії та загалом політичні актори й структури влади тих чи інших країн, особливо якщо вони намагаються маневрувати в політичному процесі та просувати цінності й пріоритети захисту передусім національної ідентичності тощо.

За кількістю і рівнем підготовки публікацій, апробацією на наукових конференціях дисертація **«Особливості та наслідки політики європейського мультикультуралізму (на прикладі Великої Британії)»** відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор, **Филик Олег Зеновійович**, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Результати відкритого голосування: «За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає членів ради,

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.073 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Филику Олегу Зеновійовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 35.051.073

 проф. А. С. Романюк

Біртиса презр. Романюк

А. С. Заскірчук
Алагуз